

CESTA DO HLUBIN ASTRONAUTČINY DUŠE

Kryštof Eder

Jedno klišé týkající se sci-fi, kterým se pořád řídí část mainstreamového publika, pramení z předpokladu, že se nás sci-fi romány netýkají; že řeší život na vzdálených planetách či ve vzdálené budoucnosti a přehlíží, co se děje na Zemi právě teď. Pokud by nějaký román z posledních let mohl tento stereotyp nabourat, je to *Povznesení* Martina MacInnese. Dostatečným lákadlem pro ty, kteří sci-fi obvykle nechou, může být skutečnost, že se skotský autor se svým třetím románem objevil na longlistu Man Bookerovy ceny, kam se žánrová literatura obvykle nedostává.

Leigh vyrůstá v Rotterdamu a její dětství má k dokonalosti daleko — matka pohlcená prací, otec s násilnickými sklony, a přestože s mladší sestrou jsou si celkem blízké, v dospělosti se nacházejí tak daleko od sebe, že je jejich vztah značně omezený. Leigh vystuduje ekologii oceánů a mikrobiologii a vypraví se na mořskou expedici, jejímž cílem je záhadný kráter, který dosahuje hloubky až dvou set kilometrů. Tento nález spustí celou řadu událostí, především ale Leigh nasměruje k tomu, co se stane hlavním námětem románu: k cestě k vnitřnímu prstenci Oortova oblaku, tedy daleko za hranici Sluneční soustavy, kam se Leigh vydá díky pokrokům ve vesmírném cestování, jež jsou testovány už při její podmořské expedici, a také díky tomu, že jako mikrobioložka zkoumá možnosti, jak by bylo ve vesmíru možné pěstovat řasy, aby nebyly vesmírné posádky odkázány na zásoby jídla, které si vezou ze Země.

MacInnesovo vyprávění otevírá paletu otázek, které si nejspíš jednou za čas klade většina z nás. Jsme ve vesmíru sami? Kam až lidský pokrok zajde? Pokud se jednou stane naše planeta kvůli klimatické krizi skutečně neobyvatelnou, nenajdeme záchranu tam nahoře? Kruciální pro nespornou podmanivost románu je, že se tyto otázky před čtenářem nevznášejí nahodile jako ve stavu beztlíže; Leighin příběh stojí na pečlivě budovaném a psychologicky propracovaném podloží.

Martin MacInnes
Povznesení
přeložil Boleslav Žemlík
Host, Brno 2025
400 stran

Pro Leighinu cestu je určující nejen vědecký pokrok, ale také drsná výchova jejího otce či nemoc její matky, akademičky, která se dostává do stadia, kdy není schopna postarat se sama o sebe, potřebuje výpomoc sestry, a to zrovna v době, kdy protagonistka podstupuje psychicky i fyzicky náročný výcvik na kosmickou výpravu. Ve srovnání s ústřední misí, která má překročit hranice dosavadních lidských možností i poznání, se jeví mezilidské vztahy jako něco nicotného, jenomže právě ony nás definují a pronásledují do vesmíru i na nejhlubší místo planety. Ostatně v mnohém z toho, co protagonistka podniká, lze zahlédnout předznamenání v její rodinné minulosti — její oceánskou misi předjímá povolání otce, který pracoval na rybářských lodích. S matkou zase Leigh sdílí oddanost vědecké práci, která oběma znesnadňuje vést plnohodnotný život mimo stěny

laboratoře. Martinu MacInnesovi se díky této konstelaci povedlo to, co málokterému jinému spisovateli (takový Jaroslav Kalfař s *Kosmonautem z Čech* by mohl vyprávět): Vyslal do vesmíru plnokrevnou postavu, s níž máme tendenci její cestu prožívat. A právě proto je tato cesta tak působivá. Člověka nemusí fascinovat nekonečnost vesmíru, aby jej fascinovalo Leighino putování za hranice Sluneční soustavy. *Povznesení* činí výjimečným autora schopnost prezentovat vědu nikoli jako útěk od lidského. Při Leighině vesmírné misi jsme konfrontováni s tím, co znamená být člověkem v univerzu, který nás přesahuje, a přesto formuje.

Život se totiž netýká jen postav, ale i expedic, jež Leigh absolvuje, a to do slova. Počátky života vědkyně hledá na dně oceánu, za jeho známkami se vydává do vesmíru a v souvislosti s výzkumem řas si uvědomuje, že nejsou „jen zdrojem jídla nebo něčím, co by posádce připomínalo domov, ale organismem bohatým na genetické dědictví. Posádka bude mít s sebou současnou verzi raného života“. Zápletka románu není povětšinou nijak zvlášť dramatická, namísto toho autor předkládá text hutný, atmosférický, reflexivní, místy takřka meditativní, což podtrhují sugestivní popisy: „I na takovouto vzdálenost je Jupiter nesmírně obrovský. Zíráme okénkem na jeho vláčné mléčné tóny, akvarelové víry, které v nás vzbuzovaly nedůvěru.“

Leighina výprava do vesmíru v první řadě neodhaluje části univerza, které zůstanou drtivě většině smrtelníků neznámé, ale předkládá před nás otázku, co vlastně poznání vesmíru a prozkoumání jeho netušených koutů bude pro život na naší planetě znamenat. Obohatí jej? Nebo jej naopak změna perspektivy a pohled z desítek milionů kilometrů zbaví smyslu?

„Cesta do vesmíru a smrt jsou jediné dva způsoby, jak opustit Zemi,“ dozví se Leigh v jednu chvíli. Předností *Povznesení* je, že stejnou váhu jako na cestu do vesmíru klade i na smrt — a samozřejmě na život, který v konfrontaci s oběma nabývá na váze. ●